

לתגובות הערות: שגיא 054-6868199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַשָּׁבֶת: 16:15

יְצִיאַת הַשָּׁבֶת: 17:15

ר"ת: 17:48

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 378 7.12.2018 - כמ' כסליו תשע"ט

וְהָאֱלֹהִים אֵלֵינוּ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וְיִבְרָאוּ בָנוּ

פְּרִישֵׁת - בְּמִקֵּץ

אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ (מא,לט)

בבחרותו עלה הרה"ק רבי שלום שרעבי מתימן לירושלים. הוא הסתיר את כל ידיעותיו בתורה ובקבלה. בא לפני רבי גדליה חיון, ראש ישיבת המקובלים "בית א-ל", וביקש ממנו לקבלו כשמש בבית המדרש, ובשכר זה יכלכלו בלחם ומים. ר' שלום מצא חן בעיני הרב, וקיבלו למשרת. בזמן אמירת השיעורים, ישב לו ר' שלום בפינתו, כאילו מתנמנם, אך לאמיתו של דבר, היה קולט כל הגה שיצא מפי הרב.

פעמים, כשנתקל ר' גדליה בקושיא שלא ידע לפתרה, נכנס ר' שלום במיצר. מצד אחד, יכול היה לפתור את הבעיה, ומאידך, לא רצה לגלות עצמו. הוא הרהר ושקל מה עדיף, הקלת צער רבו בפתרון קושיותיו, או המשך הסתרת גדולתו. לבסוף, עלתה במוחו המצאה, הוא יכתוב את התירוץ על פיסת נייר, ובסיום השיעור, כשיאסוף את הספרים כמנהגו, יניח את הפתק באותו הדף שלמד בו הרב.

והנה, יום אחד הטרידה קושיא את ר' גדליה, עד שגם אוכל לא בא לפיו, והיה מסתובב אנה ואנה, תפוס בשרעפיו ומחפש בספרים, ופתרון אין. כשהגיע זמן השיעור והרב פתח את ספרו, מיד נפל מבטו על הפתק המונח בין הדפים. כשעיין בו, אורו עיניו, במילים ספורות, הקושיא איננה. הוא סיפר לתלמידים על הפתק, ופקד להודיע מי הכותב, ואין איש יודע. מחזה זה חזר ונשנה, בכל עת כשעלתה קושיא, והיה מוצא פתרונה בפתק הסמוי. איש לא העלה בדעתו, כי השמש הצנוע, ידו בדבר.

דירת הרב הייתה סמוכה להיכל הישיבה, וחלון השקיף מביתו לאולם. לר' גדליה הייתה בת ושמה חנה. כאשר שמעה על תעלומת הפתקים, לקחה את הדבר ללבה, ומדי פעם לאחר השיעור הייתה מעיפה עין לעבר ההיכל. והנה הבחינה, כי השמש ר' שלום נוטל את ספרו של אביה, מדפדף בו, סוגרו ומכניסו לארון. היא סיפרה לאביה, כי חושדת היא בשמש. מיד קרא לו הרב וגזר עליו שיגלה הדבר. עכשיו נכנע ר' שלום וגילה לו, בצירוף בקשה שלא יפרסם הדבר. קם הרב, נשקו ואמר לו: "אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֵת כָּל זֹאת אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ". אתה תהיה ממלא מקומי, ואל תחזיק טובה לעצמך כי הגיעה שעתך להתגלות". מיד מנהו לר"מ בישיבה, וחנה בתו, אשר זכתה שעל ידה נתגלה הרש"ש, זכתה ותהי לו לאשת חבר. (אור השמש)

וְעַתָּה יֵרָא פְרֵעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם וַיִּשְׁתִּיחֶהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם. יַעֲשֶׂה פְרֵעָה וַיִּפְקֵד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ וּגּוֹ'. וַיִּצְבְּרוּ בַר תַּחַת יַד פְּרֵעָה (מא, לג-לה)

רבים תמהו: וכי מי מינהו ליועץ המלך? והלא לא התבקש אלא לפתור חלום? ומה פשר התלהבותו המופלגת של פרעה למשמע 'עצתו המתוחכמת' של אותו 'נער עברי' שזה עתה הריצוהו מבית האסורים? ומדוע הוא מחליט למנותו תיכף ומיד למשנה למלך? ולמה ממהר להחליף את שמו ל'צפנת פענח'?

על כל אלו, יש להוסיף תמיהה פחות ידועה: מאחר ויוסף מדגיש שכל הפעולות ייעשו על ידי פרעה ותחת יד פרעה, לאיזה צורך יש למנות 'איש חכם ונבון' על ארץ מצרים? הלא מינוי מיותר הוא זה, לאחר שפרעה ינצח בכבודו ובעצמו על איסוף התבואה בשנות השבע!

ביאור נפלא עד מאוד בכל הענין, כתב הגאון רבי גבריאל זאב מרגליות זצ"ל (חתנו של הצדיק רבי נחומק' מהורודנא), בספרו "תורת גבריאל": את ביאורו הוא פותח בסיפור מעשה שאירע בימיו – כאשר היתה שנת בצורת בשלושה-עשר פלכים (ערי מחוז) במדינת רוסיה, ותיכף ומיד הקימו בעיר המלוכה ועד פעולה שהורכב מראשי המדינה, ובראש הוועד העמידו את יורש העצר בכבודו ובעצמו, שיפקח באופן אישי על כל הפעולות למען מיליוני הרעבים.

ואמנם, בתחילה נראה הדבר משונה: וכי לא נמצא בין שרי המלוכה אדם מוכשר המתאים לתפקיד זה? מדוע צריכה טרחה גדולה זו ליפול דווקא על כתפיו של יורש העצר הנכבד מכל? אך מהר מאוד הסתבר כי היה הגיון רב במינוי זה, שכן כדי להחיש במהירות מקסימלית את העזרה להמוני הרעבים ברחבי האיזור העצום בשטחו, היה צורך בשורה של פעולות ואמצעים בלתי שגרתיים: ללוות תבואה מאסמי הצבא וממחסני הבר של הכפרים שלא ניזוקו בבצורת, להסדיר את שינוע והובלת התבואה בחינם במסילת הרכבת של הממשלה, לגייס במהירות ספינות ענק ולהעביר גם באמצעותן אספקה למוזי הרעב, להדפיס שטרי הגרלה להמון עם כדי לממן את המבצע, ועוד ועוד פעולות שונות ומגוונות.

אילו התמנה אחד משרי המדינה לפקד על המבצע, היה עליו לקבל אישור מפה, הרשאה משם, הסכמה מרשות כזו, שיתוף פעולה מגוף ממשלתי אחר. ברגע שבו התמנה יורש העצר בעצמו לתפקיד – הרי סמכותו היא כשל המלך עצמו, ויכול היה לעשות ככל העולה על רוחו, ואין פוצה פה ומצפצף, וכך התבצע הכל בהצלחה ובמהירות למען נפגעי הבצורת.

עתה נשוב למצרים וליוסף הצדיק הניצב בפני פרעה. כידוע, השם 'פרעה' במצרים אינו שמו של אדם כלשהו, אלא שם-תואר למלך בלשון מצרית, כמו 'מלך' בלשון הקודש ו'קיסר' בשפה הלועזית. כל מי שכיהן כמלך במצרים – זכה לשם 'פרעה'. אומר יוסף לפרעה ביום יציאתו מבית האסורים, הוא יום ראש-השנה: דע לך, השנות החלום פעמיים היא כדי להראותך שנכון הדבר מעם האלוקים וממהר האלוקים לעשות, כי בו ביום נגזרה הגזרה, ועל כן אין להתמהמה! יש להתחיל מיד וללא עיכובים את כל מעשי ההשתדלות לקראת שנות הרעב, ולכן יש לבחור כבר במעמד זה איש נבון וחכם לתפקיד זה, אבל אל תדמה בנפשך שתוכל להסתפק במתן סמכויות של שר לאותו אדם שייבחר לתפקיד, כי אז יצטרך הוא רשות והסכמה לכל צעד שיעשה.

ועל כן עצתי היא: יעשה המלך אותו לפרעה, יתן לו את שם התואר פרעה, ואז יהיה בידו את כל הכח לפעול במהירות, ואותו 'פרעה' הוא שיפקד פקידים והוא שיחמש ותחת יד 'פרעה' זה שתמנה עכשיו יקבצו ויצברו את כל האוכל בשנות השבע, וכך לא תכרת הארץ ברעב!

דבר זה מדויק בלשון הפסוק, 'יעשה פרעה ויפקד פקידים על הארץ וכו' – שאתה המלך תעשה 'פרעה' נוסף, ואותו פרעה יפקד פקידים על הארץ.

ולפי"ז, מובן מאוד מדוע פרעה עומד ומשתומם לנוכח חכמתו הגדולה של יוסף, ואין זה פלא כלל שהוא ממנה אותו בעצמו לתפקיד זה בו ברגע ללא היסוס, אך בכל זה יש לו הסתייגות אחת נחרצת: "אני פרעה" – ואת שמי לא אתן לאדם אחר, אך בכל זאת אני נותן בידך את הכח והסמכות "ובלעדיך לא ירים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם", כדי שתוכל לעשות את כל הנדרש, בלי שום מעכב ומפריע.

ועם זאת, פרעה עדיין חושש שמא בראות העם שכוחו של יוסף וסמכויותיו הם כשל מלך, יתפרסם יוסף בפי העם בשם 'פרעה', ועל כן הוא משנה מיד את שמו ומכריז את שמו ומכריז באוזני כל העם כי מהיום והלאה שמו הוא 'צפנת פענח'... והדברים ערבים ומתוקים! (ושלל לא יחסר!)

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירו (מב,ח)

עיון בפרשתנו מגלה, אומר רבי דוד יצחק נבנצל זצ"ל בספרו 'דודאי יצחק', שאחי יוסף הרגישו שהם נמצאים בשרשרת של צרות, כמו שהם עצמם אמרו 'על כן באה אלינו הצרה הזאת, וכן כאשר גילו שהושב כספו של אחד מהם נאמר 'ויצא לבם ויחרדו איש אל אחיו, וכאשר שבו אל יעקב וגילו שהושב כספם לכולם נאמר שוב 'המה ואביהם וייראו, שוב הם מתמלאים בפחד. וכן בשעה שחזרו עם בנימין והובאו לפני יוסף, אמרו האחים 'אנחנו מובאים להתגולל עלינו ולהתנפל עלינו'. הנה שוב מוכח בעליל שהם מתחילים לחשוש לעורם ולדאוג ממצבם, וכמו שכותב רש"י בד"ה 'להתגולל להיות מתגלגלת עלינו עלילת הכסף ולהיותה נופלת עלינו'. גם כאשר נתפסו עם הגביע אצל בנימין, כתוב 'ויקראו שמלותם', ושוב היו בצרה גדולה. ואמנם זה פשוט וברור שיוסף הצדיק עשה הכל מאהבת אחיו, כי רצה שיתכפר להם עוונם על כל הצער שגרמו לו, ועל הצער שנגרם עקב כך ליעקב אביהם. כל מה שעשה להם יוסף, וכל העלילות שהעליל עליהם, היו בכוונה טובה. ולכן לאחר שראה שהם מוסרים את נפשם עבור בנימין אחיו, בן אמו, ודאגו לשלום אביהם – או אז ידע שתקנו את חטאם, ואז התגלה אליהם. ברם, מבטם של האחים על כל העלילות שהעלילו עליהם, לא היה כשל יוסף. הם לא הרגישו שהדברים נעשים מתוך כוונה טובה, ולכן היו בטוחים שכל אלו הם צרות וייסורים קשים הרודפים אחריהם ואינם מניחים אותם לנפשם. ומדוע חשבו כך? מפני שלא הכירו: האחים לא ידעו שמי שעומד מאחרי כל העלילות, הוא לא אחר מאשר אחיהם יוסף וכל מה שהוא עושה עמם – הכל לטובתם.

וכך נראים הדברים בחיי היום-יום שלנו, שכאשר קורה לנו ולמשפחתנו דבר לא טוב, רח"ל, אנחנו משקיפים על האירוע ההוא במשקפיים של צרות וייסורים. כל מה שלא מסתדר לנו לפי רצוננו, וכפי מה שאנחנו חושבים שהוא טוב המוחלט שלנו, כבר אנחנו מתרעמים ומתרגזים, כועסים וקוצפים, וממלאים את פינו בטענות ומענות. אילו היינו יודעים שהבורא יתברך משגיח עלינו ברוב טובו, והוא זה המביא עלינו את כל האירועים והכל לטובתנו, שוב לא היו הצרות שלנו בגדר צרות, ולא היינו מוצאים כל סיבה להתרעם, שהרי 'כל מאי דעביד רחמנא – לטב עביד'. וכי יבכה אדם על דברים טובים שעושים איתו? ואם יבטח האדם בהשי"ת בכל ליבו ומאודו, יזכה ויוכיחו לו מן שמיא כיצד הכל התהפך לטובה. יראו לו בעליל שהאירוע ההוא, שחשב שהוא רע, התגלגל ונהפך לטובה, ולטובה אמיתית.

מעשה שהיה – שני אחים עשירים לבית משפחת שטראוס התגוררו באמריקה, לפני כ-80 שנה, ותרמו רבות למפעלים וישובים שהוקמו בארץ ישראל. שמו של אחד מהם היה **נתן שטראוס**, שתרם את הכסף לבניית העיר נתניה ועל שמו קרויה עיר זו. תרומותיהם של שני האחים יועדו בעיקר למפעלים של אישים שלא היו שומרי מצוות. בשלב מסוים החליטו ראשי הישוב הישן בירושלים לנסות ולפנות אל האחים שטראוס על מנת שיתרמו לאחזקת מפעלי חסד בירושלים של הימים ההם.

ראשי הישוב החרדי הישן תיארו בפניהם את המצב הכלכלי הקשה של תושבי העיר, ובשלב ראשון ביקשו מהאחים לתרום לבנייתו ולאחזקתו של בית תבשיל שבו יאכלו עניי ירושלים ובני משפחותיהם. התיאור הקודר נגע לליבו של נתן שטראוס, בעוד שאחיו הביע את סירובו להקצות כסף למטרה זו. כיון שכך, שיגר נתן שטראוס את התרומה רק מכיסו-הוא, וביקש שכאשר תסתיים בנייתו של בית התבשיל, יקראו לו, והוא יבוא לירושלים כדי לראות בעצמו את המוקום.

לאחר כמה חודשים הודיעו לו בשמחה על גמר בנייתו של בית התבשיל, ועל הכוונה לחגוג את חנוכת הבית ברוב פאר והדר, והזמינוהו להגיע לירושלים. לנסיעה זו הצטרף גם האח השני, זה שלא רצה לתרום. בהגיעם ארצה נסעו שני האחים לירושלים, וכשהגיעו לבית התבשיל וראו את מאות העניים האוכלים שם, הגיבו בצורה מנוגדת. האח התורם, נתן, התרגש מאוד, והביע סיפוק ושביעות רצון גדולה מכך שהכסף שלו, שימש למטרה נעלה זו.

האח השני, לא רק שלא תרם, אלא גם עתה, כשראה את העניים של אנשי ירושלים, לא השתתף בסבלם, אלא אדרבה הביע שאט-נפש אל מול המחזה שנפרש לנגד עיניו, ולא הצליח להסתיר את סלידתו מעניי ירושלים. והנה בצאתם מבית התבשיל, מעד נתן שטראוס במדרגות, נפל ארצה, ושבר את קרסולו. מארחיו הריצוהו לבית החולים, ושם התברר שהקרסול נשבר בצורה קשה והוא יצטרך להיות מאושפז במשך כמה ימים. משהגיע אחיו לבקרו, וראהו מתפתל בייסורין, שחק ואמר בנימה של לעג: 'נו, אז זה מה שקיבלת מהתרומה לבית התבשיל הירושלמי?'. נתן שטראוס שמע, ולא הגיב. כיון שבאירופה המתווכח להם עסקים כלכליים, החליט האח השני לחזור לחו"ל, ולא להמתין עד שאחיו יתרפא. הוא עלה על האוניה הראשונה שהזדמנה בדרכו, וזו רק הרחיקה כמה קילומטרים מחופי הארץ, ו... טבעה. האח שלעג לתורם, קיפח את נפשו באסון, ורק אז התברר שהשי"ת שרצה לשמור על נפש התורם, גילגל את העניינים כך שישבור את רגלו ויתעכב בארץ הקודש, וינצל.

זכות דברי התורה בעלון יעמדו:
 בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון בן פנינה, אפרת בת מוול, נועה בת יעל, קרן בת רחל.
 לזרע בר קיימא: מוריה בת אורנה, מורן בת רותי, קורל בת סיגל.
 לפרנסה טובה: שגיא בן מרים, מורן בת רותי, לירון בן פנינה.
 לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, ציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.
 לעילוי נשמת: אביגיל בת מרים ז"ל, אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מוולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה וזבולון הכהן ז"ל.

